PROKURATUUR

Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie: 07.11.2026 nr 8-1/8086-1

Meie: 12.11.2026 nr RP-1-6/26/10361

Prokuratuuri arvamus Vabariigi Valitsuse määruse „Jälitustoimingust teavitamise ja jälitustoimiku tutvustamise kord“ muutmise määruse eelnõu kohta

Lugupeetud justiits- ja digiminister

Prokuratuur tänab võimaluse eest anda arvamus Vabariigi Valitsuse määruse „Jälitustoimingust teavitamise ja jälitustoimiku tutvustamise kord“ muutmise määruse eelnõu kohta. Prokuratuur toetab eelnõu osaliselt.

Eelnõu koostamisel ei ole arvestatud 1. novembril 2026 jõustunud kriminaalmenetluse seadustiku muudatustega. KrMS § 126^{12} lõike 1 kohaselt lisatakse kriminaalasja lahendamiseks vajalikud jälitustegevusega saadud andmed kriminaaltoimikusse, mille tutvustamine menetlusosalistele ja millest koopiate väljastamine on reguleeritud KrMS §-des 224 ja 224^{1}. Seetõttu saab kõnealuse määrusega reguleerida eelkõige selliste jälitustegevusega saadud andmete koopiate väljastamist, mida ei ole kriminaalasja lahendamiseks vaja. Sellest tulenevalt jääb ebaselgeks vajadus anda kannatanule, tsiviilkostjale ja kolmandale isikule õigus saada nimetatud andmetest koopia.

Prokuratuur toetab koopia väljastamise võimaldamist kahtlustatavale, süüdistatavale ja nende kaitsjale. KrMS § 126^{14} lõike 1 muudatusest tuleneb kahtlustatavale ja tema kaitsjale õigus soovi korral tutvuda kõigi jälitustegevusega saadud andmetega hiljemalt kriminaaltoimiku tutvumiseks esitamisel. Vahi all viibiva kahtlustatava puhul aitaks paindlikum tutvumise kord vältida menetluse põhjendamatut pikenemist. Seetõttu võiks kaaluda korra § 5 lõike 1 muutmist selliselt, et kahtlustatav ja tema kaitsja ei pea andmetega tingimata uurimisasutuses tutvuma, vaid neile võib soovi korral väljastada neist koopia. Praegusel kujul on eelnõuga saavutatav kokkuhoid piiratud, kuna koopia saamisele peab endiselt eelnema materjaliga tutvumine uurimisasutuses ning prokuratuurile teadaolevalt esineb praktikas korduva tutvumise vajadust harva.

Prokuratuur toetab võimalust koopia väljastamisest põhjendatud juhul keelduda. Samas tuleks eelnõus sätestada, kes teeb koopia väljastamisest keeldumise otsuse. Eelnõus viidatud KrMS § 126^{14} lõige 1^{1} seob andmete tutvustamata jätmise prokuratuuri loaga, samas kui seletuskirja kohaselt otsustab koopia väljastamise uurimisasutus. Õigusselguse huvides teeb prokuratuur ettepaneku lisada § 5 lõike 7 teise lausesse pärast sõna „võib“ sõna „uurimisasutus“. Lisaks vajab selgitamist nende isikute olukord, kelle põhiõigusi on jälitustoiminguga riivatud, kuid kes ei ole hilisemas kriminaalmenetluses menetlusosalised või osalevad selles tunnistajana. Eelnõust ei selgu, millisel alusel saab keelduda neile andmete koopia väljastamisest.

Prokuratuur teeb ettepaneku sõnastada korra § 5 lõige 7 järgmiselt:
„(7) Kahtlustatavale, süüdistatavale ja nende kaitsjale väljastatakse nende soovi korral tutvumiseks esitatud andmetest koopia. Koopia väljastamisest võib uurimisasutus keelduda kriminaalmenetluse seadustiku § 126^{14} lõike 1^{1} punktides 1–5 sätestatud tingimustel, samuti kui koopia tegemine ei ole võimalik või on tehniliselt ebaproportsionaalselt keerukas, ajamahukas või kulukas. Teistele isikutele tutvumiseks esitatud andmetest koopiat ei tehta.“

Seoses 1. novembril 2026 jõustunud kriminaalmenetluse seadustiku muudatustega soovitab prokuratuur üle vaadata ka muud kehtiva korra sätted, eelkõige § 4 lõigetes 1–3 sätestatud tutvumistähtajad. Olukorras, kus kahtlustatav on vahistatud näiteks kaheks kuuks, kuid kehtiva korra järgi tekib võimalus jälitustegevusega saadud andmetega tutvumiseks alles kolme kuu möödumisel, võib regulatsioon takistada menetluse efektiivset läbiviimist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Astrid Asi
riigi peaprokurör